

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף לה

אמר להם רבי יהודה לחכמים, לדבריכם שלא זורקים את הדם שנשפך, **למה פוקקין העזרה?** כלומר למה סותמים את העזרה בערב פסח שלא יצאו הדמים דרך האמה לנחל קדרון, אלא בהכרח הטעם הוא כדי שיזרקו אח"כ מהדם שנשפך. **אמרו לו חכמים, שבח הוא לבני אהרן שיהלכו עד** ברכיהם בדם, ולכן סתמו את העזרה.

קושיא: והא דם הוי חציצה? והרי הדם חוצץ בין רגלי הכהנים לרצפה, והדין הוא שעל הכהן לעמוד על הרצפה ולא על דבר שחוצץ בין רגלו לרצפה.

תירוץ: לח הוא ולא הוי חציצה: הדם היה לח ואינו חצץ, וכפי שלמדנו בכרייתא - הדם והדיו והדבש והחלב, יכשים חוצצים לחים אין חוצצים.

קושיא: והא קא מיתוסי מאנייהו: והרי בגדי הכהנים מתלכלכים בדם, ולמדנו בכרייתא שכהן שעבד עם בגדים מלוכלכים בטיט עבודתו פסולה.

וכי תימא: ואי אפשר לתרץ שהכהנים הגביהו את בגדיהם שלא יתלכלכו בדם, שהרי למדנו בכרייתא שעל בגדי הכהנים להיות בדיוק במידתו של הכהן הלובשם לא פחות ולא יותר, וא"כ לא יכלו להגביה את בגדיהם.

תירוץ: בהולכת אברים לכבש דלאו עבודה היא: כוונת חכמים שאמרו 'שבח הוא לבני אהרן' וכו' שהם הלכו עד ברכיהם בדם בזמן הולכת האיברים לכבש, שאין זו 'עבודה' ולא צריך בגדי כהונה.

קושיא: ולא? וכי אין זו עבודה? והתניא "והקריב הכהן את הכל" זו הולכת אברים לכבש, וא"כ זו עבודה!

תירוץ: אלא בהולכת עצים למערכה דלאו עבודה היא: אלא מדובר בהולכת עצים למערכה שהיא אינה עבודה ולא צריך בגדי כהונה.

שאלה: ולעבודה היכי אזלי? איך הם הלכו בעבודה שצריכה בגדי כהונה כשהעזרה היתה מלאה דם?

תשובה: אזלי איצטבי: בעזרה היו איצטבאות גבוהות מהרצפה ועליהם הכהנים היו הולכים, ואין זו חציצה כיון שהאיצטבא היא בניין אבנים, והיא כמו הרצפה של העזרה.

משנה: השוחט את הזבח לאכול דבר שאין דרכו לאכול: כלומר ששחט את הקרבן במחשבה לאכול חוץ לזמנו או חוץ למקומו את האימורים שהם דבר שאין דרכו לאכול אלא מקטירים אותם על המזבח. ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר, כשר: או ששחט במחשבה להקטיר חוץ לזמנו או חוץ למקומו דבר שאין דרכו להקטיר, כגון את הבשר של הקרבנות הנאכלים, הקרבן כשר. ורבי אליעזר פוסל.

ואם שחט במחשבה לאכול חוץ לזמנו או חוץ למקומו דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר והמחשבה היתה על פחות מכזית, כשר.

ואם שחט במחשבה לאכול כחצי זית חוץ לזמנו או חוץ למקומו ולהקטיר כחצי זית חוץ לזמנו או חוץ למקומו כשר, שאין אכילה והקטרה מצטרפין.

השוחט את הזבח... ומן הקיפה: תבלין מעורב בחתיכות דקות של בשר הנמצאים בשולי הקדרה, **ומן האלל:** גיד הצוואר של בהמה שהוא קשה ואינו ראוי לאכילה, **ומן העצמות, וכו',** אם חשב בכל הנ"ל לאכול **חוץ לזמנו וחוץ למקומו כשר ואין חייבין עליהן משום פיגול** אם אכל מכל הנ"ל, וכן לא חייב עליהם משום נותר (=) אם אכלם לאחר זמן אכילתם) **וטמא** (= אם אכלם בטומאת הגוף).

השוחט את המוקדשין: בכל מקום שהמשנה כותבת 'מוקדשין' הכוונה לנקבה. **שילי:** עובר שבמעיה. **שיליא:** שליה. **לא פיגל:** כיון שהדברים הללו אינם מגוף הזבח.

המולק את התורין: את העוף (כגון תורים ובני יונה) היו מולקים, דהיינו שהכהן היה חתוך את צוואר העוף עם הציפורן, והמליקה בעוף היא כמו שחיטה בקרבן. **לאכול ביציהן בחוץ** (= חוץ לזמנו או מקומו) **לא פיגל:** כיון שאינם מגוף הזבח.

חֶלֶב מוקדשין: חלב שבדדי הבהמה. וביצי תורין, אין חייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא: אם פיגל בזבח ושתה את החלב של הבהמה או אכל את הביצים של העוף לא חייב משום פיגול, וכן לא חייב משום נותר וטמא.

גמרא: פיגל בזבח נתפגל השליל (- עובר שבמעיה): שחט את הזבח על מנת לאכול או להקטיר חוץ לזמנו, האוכל מהשליל חייב, לפי ש'עובר ירך אמו הוא' (-) עובר נחשב כחלק מגוף אמו) והשליל הוא גם גוף הזבח. **בשליל לא נתפגל הזבח:** אבל אם שחט את הזבח על מנת לאכול מהשליל חוץ לזמנו, לא התפגל הזבח. ואף שהוא חלק מגוף הזבח, אבל הוא דבר שרוב האנשים לא אוכלים אותו, וא"כ הוא חשב על דבר שאין דרכו לאכול שאין מחשבה מפגלת בו.

פיגל באלל נתפגלה מוראה: אם פיגל בגיד הצוואר של עוף שהוא רך וראוי לאכילה, התפגל גם הזפק. **במוראה לא נתפגל אלל:** אבל אם פיגל בזפק לא התפגל האלל, לפי שהזפק הוא דבר מאוס שאינו ראוי לאכילה לרוב האנשים. אמנם אם התפגל העוף ע"י דבר אחר התפגל גם הזפק כיון שיש קצת אנשים שאוכלים אותו.

פיגל באימורין נתפגלו פרים: שחט 'פרים הנשרפים' על מנת להקטיר את אימוריהם חוץ לזמנם, התפגלו הפרים והאוכלם חייב כרת. בפרים לא נתפגלו אימורים: אבל אם שחט את הפרים על מנת לאוכלם חוץ לזמנם לא התפגלו אימוריהם, לפי שהוא חשב על דבר שאין דרכו לאכול, שהרי בשר הפרים נשרף בבית הדשן.

לימא מסייע ליה: הגמרא מנסה להביא ראייה לדברי רבי אלעזר, שיש דברים שהם מתפגלים על ידי דבר אחר אבל אינם מפגלים את האחר. כגון שליל, מוראה, ובשר פרים הנשרפים. שאם חשב עליהם בעצמם לא פיגל את שאר הקרבן (בגלל שלא רגילים לאוכלם), אבל אם חשב על חלק אחר בקרבן פיגל גם אותם.

ושוים שאם הישב וכו': נחלקו רבי שמעון וחכמים במשנה לקמן האם יש פיגול בפרים הנשרפים. ואומרת על כך הברייתא ששניהם 'שוים בדעתם' כלומר מודים שאם חשב בעבודת הדם לאכול את הבשר למחרת, או חשב לשרוף אותו למחרת, לא פיגל. לגבי אכילה, בגלל שאין הדרך לאכול את הבשר הזה. ולגבי שריפה, כי אין פיגול במחשבת שריפה אלא רק במחשבת 'אכילת מזבח'. עד כאן הברייתא.

ההוכחה: מאי לאו הא חישוב באימורים נתפגלו פרים: משמע שדוקא אם חשב על הבשר לא פיגל, אבל אם חשב על האימורים להקטיר אותם למחרת הוא כן פיגל, ופיגל את כל הפר. מוכח שלמרות שמחשבה בבשר הפר אינה מפגלת, היא כן מתפגלת (על ידי מחשבה באימורים).

דחייה: לא, הא חישוב באימורין נתפגלו אימורין עצמן: אם חשב באימורין הוא פיגל רק אותם ולא את הבשר. (כי רק דבר שמפגל יכול להתפגל, ומכיון שהבשר אינו יכול לפגל הוא גם לא יכול להתפגל).

ת"ש פרים הנשרפים וכו': לאחר שנשחטו הם ראויים להפסל על ידי מגע של אדם טמא 'טבול יום', או מגע של 'מחוסר כיפורים', או על ידי 'לינה' כשעבר עליהם לילה. עד כאן המשנה במעילה.

ההוכחה: מאי לאו לינת בשר, ושמע מינה מגו דפסלה בלינה פסלה בה מחשבה: לכאורה מדובר על לינה של הבשר. ואם כן הוא הדין אם חשב על הלנת הבשר הקרבן נפסל. ואמנם בהכרח מדובר על מחשבה להלין את האימורים (משום שהבשר אינו דבר הרגיל להאכל ולא מועילה בו מחשבה), והמחשבה הזו פוסלת את הבשר. ראייה לרבי אלעזר.

דחייה: לא לינת אימורים: מודבר על לינה של האמורין, והוא הדין שמחשבת לינה באימורין פוסלת את האימורין אבל לא את הבשר.

קושיא: הא מדקתני סיפא 'כולן מועלין בהן על בית הדשן עד שיתוך הבשר' מכלל דרישא לינת בשר: מדברי הסיפא של המשנה שם משמע שמדובר על הבשר! תירוץ: מידי איריא? הא כדאיתא והא כדאיתא רישא אימורים וסיפא בשר: וכי זו ראייה? הרישא מדברת על דבר אחד והסיפא על דבר אחר.

מותיב (רבא) [רבה]: קושיא על רבי אלעזר. כתוב בבבלייתא 'ואלו שאין מפגלין ואין מתפגלין. צמר שבראשי כבשים, וכו'. כל אלו לא מפגלין ולא מתפגלין. ולכן אין חייבין עליהן 'משום פיגול' אם אכל אותם לאחר שחשב עליהם מחשבת פיגול. וכן גם לא חייב על אכילתם משום 'נותר' אם אכלם לאחר זמן אכילתם. וכן פטור אם אכלם בטומאה. וכן המקריב אותם מחוץ לעזרה פטור.

ההוכחה: מאי לאו לא מפגלין הזבח ולא מתפגלין מחמת זבח: כוונת הברייתא 'לא מפגלין' את הבשר כשחשב עליהם מחשבת פסול, ו'לא מתפגלין' מחמת הבשר אם חשב עליו מחשבת פסול. והרי ברשימה נמצאים שליל, שליא, ואימורים. שבהם אמר רבי אלעזר שאם חשב על הבשר הם כן מתפגלים!

דחייה: לא, לא מפגלין את הזבח ולא מתפגלין מחמת עצמן: 'לא מתפגלין' הכוונה שאם חשב עליהם הם לא מתפגלים, אבל אם חשב על הבשר הם כן מתפגלים על ידו.

קושיא: אי הכי הא דקתני סיפא 'כולן לא מפגלין ולא מתפגלין' הא תו למה לי? מדוע הוצרכה הברייתא לחזור שוב על הדין הזה? אלא בהכרח ללמד שאפילו על ידי הבשר הם לא מתפגלים. תירוץ: ולטעמיה וכו': ולשיטתך המקשן מדוע אמרה הברייתא פעם שלישית 'אין חייבין עליו משום פיגול'? אלא אגב כך שהיא רצה לכתוב אם הדינים של נותר וטמא, היא כתבה גם את פיגול. ואם כן גם לענינו, אגב כך שהברייתא רצתה לכתוב את הדין של 'המעלה מהן בחוץ', היא חזרה ואמרה שוב גם את הדין של פיגול.

רבא אמר אף אנן נמי תנינא: ממשנתנו יש ראייה לרבי אלעזר. בהתחלה אמרה המשנה שהשוחט את הבהמה על מנת לאכול את השליל או השיליא שבתוכה בחוץ, לא פיגל. וכן המולק את התורים לאכול את ביציהם בחוץ לא פיגל. ואחר כך אומרת המשנה שחלב הבהמה וביצי התורים אין חייב עליהן משום פיגול נותר וטמא, ואילו שליל ושיליא לא מוזכרים כאן. משמע שכן חייב על אכילתם משום פיגול. ולכאורה זו סתירה.

אלא בהכרח שיש הבדל בין פיגול שמגיע במחשבה עליהם עצמם, שאינו מפגל לבין פיגול שמגיע במחשבה על הבשר שכן מפגל אותם. וכמו שאמר רבי אלעזר.

*

תנן התם: למדנו במשנה לקמן (פד') לדעת חכמים אם עלו קרבנות בעלי מומין על המזבח ירדו ולא יוקטרו, לדעת רבי עקיבא יוקטרו.

ואמר על כך רבי חייא בר אבא בשם רבי יוחנן - לא הכשיר ר"ע אלא מום 'בדוקין שבעין' (= קרום בעין). הואיל והמום הזה כשר בעופות, ולכן אמנם בבהמה הוא פוסל אבל אם היא כבר עלתה על המזבח לא תרד.

וכל זה בתנאי ש'קדם הקדישה את מומה' דהיינו כשהקדישו אותה היא היתה ללא מום כלל ולאחר מכן נהיה לה המום בדוקים שבעין. אבל אם המום קדם להקדש, לא חל ההקדש כלל.

ולכן גם מודה רבי עקיבא שאם הביא קרבן עולת מנקה והעלו אותה למזבח תרד, כי קרבן עולה בא רק מהזכר, ואם כן זה נחשב כמו 'קדם מומה להקדישה' שהרי אין לך 'מום' גדול מזה.

מתיב רבי זירא: קושיא מהברייתא שהובאה למעלה. בברייתא יש רשימה של דברים ש'המעלה מהן בחוץ פטור' וברשימה נמצא גם שליל. מדברי הברייתא מדוייק שדוקא המעלה אותו בחוץ פטור, אבל המעלה את האימא של השליל בחוץ חייב.

והיכי משכחת לה וכו': והרי כל האפשרות להתחייב על הקטרת בשר בחוץ, זה רק בבשר קרבן עולה שמקטירים אותו בפנים, אבל שאר הקרבנות שלא מקטירים אותם בפנים גם לא חייבים על הקטרתם בחוץ. ואם כן בהכרח מדובר כאן בעולת נקבה שהיא האימא של השליל הזה. ומוכח שעולת נקבה שעלתה למזבח לא תרד!

אי אמרת בשלמא וכו': אם נאמר שאכן רבי עקיבא סובר שעולת נקבה אם עלתה לא תרד, תתבאר הברייתא כשיטת רבי עקיבא. אבל אם נאמר שגם לרבי עקיבא אם עלתה תרד, לא נוכל לבאר את הברייתא, כי לכו"ע לא מקריבים עולת נקבה!

תירוץ: אימא - המעלה מהן בחוץ פטור, הא מאימורי אימן חייב: תבאר כך את הברייתא - שדוקא אם מעלה את השליל בחוץ הוא פטור, אבל אם מעלה את האימורין של האמא שלו הוא חייב. והיינו בשליל של חטאת או שלמים הבאים מנקבה, שמקטירים את האימורים שלה ולא את הבשר. **קושיא: והא 'מהן קתני' ואימן דומיא דידהו:** הרי כתוב על השליל 'המעלה מהן' ולכאורה הכוונה מהבשר שלו. וכשאתה מדוייק שעל האמא שלו הוא כן חייב, בהכרח מדובר גם כן על הבשר שלה. ואם כן בהכרח מדובר על עולת נקבה וכו"ל.

תירוץ: אלא אימא - המעלה מאימוריהן בחוץ פטור, הא מאימורי אימן חייב:
תבאר כך - המעלה את האימורים של השליל פטור, אבל המעלה את האימורים
של האמא שלו חייב. והיינו בשליל של חטאת או שלמים.